

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. XVIII. Matrimonio illæso, invalida est professio unius sine licentiâ alterius, cum eâ valet: nisi tamen uxor ad Religionem transierit, aut perpetuam castitatem servare promiserit, vir potest & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

CONCLUSIO XVIII.

Matrimonio illaeso, invalida est Professio unius, sine licentia alterius; cum ea valet: nisi tamen uxor ad Religionem transierit, aut perpetuam castitatem servare promiserit, vir potest & debet de Monasterio revocari, reversurus post mortem ejus.

600.
Prima pars
est concursus
sententia
DD.

Quare dicam: Matrimonio illaeso, patet ex supradictis de Matrimonio laeso per adultarium; nam tunc valida est Professio innocentis sine licentia adulteri. Porrò illaeso Matrimonio, esse invalidam, est concursus Doctorum sententia, saltem in ratione Professionis, seu voti solemnitis Obedientiae, Paupertatis, & Castitatis.

Habetur e.
3. de Con-
vers. con-
jug.

Et expressum habetur cap. 3. de Convers. conjug. ubi Alex. III. in hanc formam rescribit Pisano Archiepiscopo. *Quidam intravit Monasterium invitata uxore: qua ipsum repetente, coactus est ad eam redire: ea mortua, quaris; an ipse cogatur reverti ad Monasterium; an aliam possit ducere in uxorem. Consultationi tua taliter respondemus: quod votum non tenuit, unde ratione voti ad Monasterium non tenetur redire: ulterius vero non poterit uxorem accipere: promisit enim se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat: & ideo quoad hoc votum tenuit: non reddere autem non erat in ejus, sed mulieris potestate: unde Apostolus: Vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.*

601.
Præterea
cap. 12.
cod.

Similibus verbis rescripsit Cælestinus III: & habetur cap. Placet, eod. *Solicitudo tua consuluit, atram mulier, qua credens mortuum maritum, habitum Religionis assumpsit, & eo reverso, de Monasterio educta fuit, post obitum viri sit ad regularem observantiam compellenda. Super quo respondemus, quod licet votum ejus usquequaque non tenuerit, eatenus tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare: promisit enim intrando Monasterium, se non exacturam carnis debitum, quod erat in potestate ipsius; redire vero ad saeculum, in ejus potestate non erat, sed in potestate mariti: & ideo quantum ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desijt: cum ad eum casum, a quo poterat efficax habere principium, pervenisse noscatur. Consultius itaque dicimus, & ei congruentius ad salutem, ut ad Monasterium redeat, ubi, bona ducta intentione, Professionem fecit, & habitum Religionis accepit. Si vero ad hoc induci non poterit, ipsam invitam credimus non cogendam.*

602.
Talis profes-
sio non habet
vim voti
solemnitis.
Sanchez.

Qua in re (inquit Sanchez lib. 7. disp. 34. n. 1.) id absque controversia est, Professionem illam minimè habere vim voti solemnitis Professionis. Id enim uterque textus ferè expressè ait, dum eum conjugem non teneri ratione voti in Monasterio permanere, nec altero defuncto ad illud redire, decidit. Et ratio est; quod con-

jux dominium corporis sui minimè habeat, quòd illud in Religionis dominium transferre valeat. Sic ille.

An autem illa Professio habeat rationem voti simplicis; & utrùm obliget ad non petendum debitum, postquam professus revocatus fuit & redditus alteri conjugi, alibi discussimus, & ideo hic pertransco. Hoc tantum dico; si nulla obligatio orta fuerit, etiam in ratione voti simplicis, constat profectò, post mortem alterius conjugis non teneri redire ad Monasterium: imò tametsi aliqua obligatio orta fuisset; non enim fuit obligatio intrandi Monasterium; sed non petendi seu exigendi debitum, ut dicta jura supponunt. Quae licet satis clara videantur; eadem occasione dederunt pluribus difficultatibus & diversis opinionibus Doctorum.

In primis, quia utuntur illo verbo: *Exigere*, 603. putant Aliqui, conjugem revocatum posse humiliter petere debitum; sicut conjux adulter licitè petit debitum ab innocente; estò non possit istud exigere, seu ad illud cogere.

An conjux
revocatus
possit petere
debitum?

Sed sententia hæc (inquit Sanchez sup. n. 4.) displicet: quòd valde dispar ratio sit: adulter enim privatur jure exigendi, in favorem innocentis, quo potest innocens cedere reddendo: ac proinde integrum est adultero supplicare, ut cedat, petendo humiliter corpus, non tamquam debitum; sed cogendo per exactiorem. At conjux hic professus privatur facultate exigendi, non in favorem relictæ in saeculo, cui hic renuntiare possit; sed propter votum castitatis, quod obligavit in quantum potuit, ut uterque textus ponderat. At ligato castitatis voto non tantum exigere, sed petere debitum interdicitur. Quia petens immiscet se voluntariè actui carnis, nec astrictus lege Matrimonij, quæ solam redditionem jubet. Ac proinde absque dubio nec textus, nec Doctores, negantes huic facultatem exigendi, vim faciunt in coacta petitione; cum voto castitatis valido innitantur. Et Aliqui utuntur verbo, *Petitionis*, dicentes, non licere huic petere. Ita Sanchez. Et placet.

Probatio

Nec videtur contradicere Navar. Sum. cap. 12. n. 60. ubi cum S. Thoma docet, votum conjugis de non petendo esse illicitum. Nam postquam explicavit dicta jura de non exigendo, hoc est, cogendo, actutum subjungit: At verò votum non habendi copulam, nisi quando mos gerendus sit alteri conjugum, licitum est, vimque habet obligandi; quoniam qui tale vovet, sibi soli, & non alteri præjudicium facit; & quia, qui profitetur Religionem, vovet non habere copulam carnalem, alter conjugum, qui sine alterius consensu profitetur, non solum vovet non exigere debitum; sed etiam neque petere, neque solvere; ideo ejus votum, quamvis nihil valeat quoad non solvendum, & non petendum debitum conjugale, quatenus alteri conjugi præjudicat, valet tamen quoad non exigendum, & non petendum, quatenus sibi tantum præjudicat. Quo fit, ut altero mortuo, hujusmodi conjux ad castitatem servandam teneatur; quamvis si postea uxorem duxerit, Matrimonium

604.
An contra-
dicat Navar.

monium sit validum. Hæc ille.

Probatur,
quod non.

Qui, sicut dixi, non videtur contradicere doctrinæ Sanchez; quia tantum vult, eum, qui sic vovit invalidè Religionem, cum intentione se obligandi voto simplici castitatis, in casu quo Professio solemnis non valeret; eum, inquam, debere copulam conjugii, quando mos gerendus est ipsi, id est, quando explicitè vel tacitè copulam petit; quod Sanchez non negat, neque nos negamus, ut patet ex alibi dictis. Et hoc sufficit, ut dicamus, istud votum ei non præjudicare. Neque enim habet jus, ut alter petat; sed tantum ut reddat, quando expressè vel tacitè ipse petit debitum. Sic ego intelligo Navarrum.

605.

Gloss. c. 3.
de Convers.
vov. putat
sane votum
esse solemnne.

Qui satis clarè ibi dicit: Matrimonium, post mortem conjugis contractum, esse validum. Et meritò; quippè illud votum nullatenus est solemne: quidquid dicat Glossa d. cap. Quidam, verb. Non exigere, ubi interrogat: Sed pone, quod contrahat, quid erit? Respondet: Tancredus dixit, quod tenet Matrimonium; quia votum non fuit solemne; arg. inf. Qui clerici vel voventes, Rursus. Alij dicunt, quod non tenet Matrimonium, & debent separari, inf. eod. Ex parte, & cap. Consultuit, & hoc verius videtur; quia quantum ad continentiam servandam, satis solemnizavit ipsum votum per suam Professionem. Ita Glossa.

Sed sine solido fundamento.

Sed sine solido fundamento. Siquidem ex actione nullà, ut nulla est, sive jure naturæ, seu jure positivo, nullus potest sequi effectus; nam esse nullum, est destitutum fore virtute ad causandum effectum. Jam autem in casu nostro, solemnis Professio nulla fuit; ergò non potest solemnizare votum simplex castitatis.

606.

Perperam adducit c. 9. eod.

Et idcirco perperam adducitur d. cap. Ex parte, quod loquitur de Professione valida, scilicet emissà de licentia alterius conjugis, ut patet ex illis verbis: Quod cum D. in infirmitate postus, consentiente uxore, votum vovens castitatis monachalem habitum suscepisset.

Ubi Gloss. verb. Consentiente uxore, inquit: Sed dicatur, quod in Decret. illa: Quidam intravit, tenet (Matrimonium) & ille non compellitur intrare Monasterium; quia votum non fuit solemne, quia invità uxore hoc fecit; nec fecit ibi Professionem; hic verò consentiente uxore Professionem fecit, inf. cap. prox. (putà, Consultuit) & sic omni modo quo potuit votum solemnizavit: unde quàmvis non debuerit vir transire, uxore in saculo remanente, tamen tenuit votum, & Monachus fuit: quia multa fieri non debent, facta tamen remanent, sup. tit. prox. Ad Apostolicam. Undè compellitur redire ad Monasterium, uxore mortuà.

Sed contradicere videtur sup. cap. 1. ubi mulier dedit licentiam viro, & tamen de Monasterio revocatur, & restituitur uxori, nisi uxor castitatem promiserit, aut ad Religionem transferit. Sed non dicitur, quod monachus non tenuerit: unde mortuà uxore, compelli debuit ad Monasterium redire, & ita concordat cum ista. Hactenus Glossa.

607.

Probatur 2.
pars Conclus.
c. 9. d.
cap. 9.

Igitur d. cap. Ex parte sup. à Gloss. ex adverso adductum, tantum probat sequentem partem nostræ Conclusionis; scilicet, Cum ea valet. Quod ut manifestius fiat, subscribo totum textum.

Sic ergò ait Urb. III. cap. 9. de Convers. conjug. Ex parte Abbatis S. Petri ad audientiam nostram pervenit, quod cum D. in infirmitate postus, consentiente uxore, votum vovens castitatis, monachalem habitum suscepisset, postmodum liberatus uxorem retinuit, & aliam, eà defunctà, sibi temerè copulavit. Quia verò, licet prædictus D. uxore suà remanente in saculo, de jure ad Religionem nequiverit proficisci; eà tamen sublata de medio, votum sine salutis suæ periculo non potuit violare. Mandamus, quatenus si verum est, quod asseritur, prædictum D. per excommunicationem compellas, ut muliere dimissà, ad suum Monasterium revertatur, sub regulari habitu de cetero Domino serviturus.

Et de eodem casu intelligitur ab Aliquibus cap. 10. eod. Consultuit nos G. Sacerdos, utrum vir ad Religionem transiens, & in ea per annum & amplius moram faciens, uxore suà, postquam ad domum transferat regularem, de presenti vita sublata, sacularem habitum resumere valeat, & aliam ducere in uxorem, vel si ductam ei liceat retinere. Consultationi hujusmodi taliter respondemus, quod prædictus vir, nec habitum potest abjicere, quem assumpsit, nec aliquam sibi Matrimonio copulare. Quod si contraxerit Matrimonium, ipsum decernimus dirimendum.

Ubi Glossa verb. Dirimendum, infert: Ergo votum ejus fuit solemne, ex quo separat Matrimonium, inf. Qui Cler. vel voven. Rursus. Quod verum puto: quia de licentia uxoris intravit, & ita tenuit ingressus.

Sed dicit aliquis: in textu nulla fit mentio licentiæ uxoris: ergò gratis ea asseritur. Unde & hæc ipsa Glossa aliam addidit explicationem verb. Transiens, dicens: De consensu uxoris, quæ senex erat, vel promisit vitam mutare, 27. q. 2. Agathosa. Vel ipse post mortem uxoris ratum habuit, quod prius fecit.

Verum & hanc explicationem rejicit Abbas ibi n. 1. Ex ista Glossa, inquit, colliguntur duo intellectus ad textum, ambo divinantes. Primus, quod uxor dedit huic licentiam, & si erat juvenis, promisit intrare Religionem. Sed certè hoc non colligitur ex litera; & hoc præsupposito, quod dicit Glossa, vana fuisset consultatio. Secundus intellectus; quod ex prima promissione maritus non fuit obligatus Religioni, ex quo non habuit uxoris consensum; sed obligatur ex ratificatione, quam fecit post mortem uxoris; & iste intellectus est indubius, & nullo modo colligitur ex textu. Ita Abbas.

Et paucis interjectis, ait: Sed Petrus posuit hic alium intellectum; quod textus ille loquitur, quando uxore sciente, & dissimulante, maritus intravit Monasterium; si enim non revocavit in vita, non potest maritus post mortem exire Monasterium; & iste est verus intellectus cap. quem videntur sequi Ioan. Aud. & Cald. Sic ille.

Multosque alios pro illo intellectu citat Sanchez sup. disp. 35. n. 15. & rationem dat: quod per illam dissimulationem & silentium usque ad mortem videatur consensisse. Ipse autem existimat, Professionem ratam non effici solà morte

608.

cap. 10. eod. Consultuit nos G. Sacerdos, utrum vir ad Religionem transiens, & in ea per annum & amplius moram faciens, uxore suà, postquam ad domum transferat regularem, de presenti vita sublata, sacularem habitum resumere valeat, & aliam ducere in uxorem, vel si ductam ei liceat retinere. Consultationi hujusmodi taliter respondemus, quod prædictus vir, nec habitum potest abjicere, quem assumpsit, nec aliquam sibi Matrimonio copulare. Quod si contraxerit Matrimonium, ipsum decernimus dirimendum.

Itemque ex cap. 10. eod.

609.

Rejicitur.
Alia explicatio.

610.

Tertia explicatio, quam ap-
probatur abbas.

Sanchez.

con-

conjugis, nisi nova ratificatio cum cæteris requisitis accedat, contra dictos Auctores, docentes, talem ratificationem non esse necessariam.

611. Potest dici (inquit Abbas sup.) quod si ve-
Putat hic, per solam mortem uxoris validari Professionem. Probatio.
uxor dissimulaverit, si ve ignoraverit, si ve contradixerit, ex quo de facto non fuit revocatus in vita uxoris, non potest post mortem ejus exire Monasterium; sed incontinenti post mortem uxoris fuit validata prima Professio.

Ratio: quia intrans Religionem semper videtur intrasse causam serviendi Deo, & mutandi vitam: unde incontinenti, quando fuit sublatum obstaculum per mortem uxoris, remanet Professio sua valida, quæ quoad ipsum semper tenuit: secus in Matrimonio carnali; quia contrahens cum secunda habet semper animum depravatum, & non intendit matrimonialiter consentire; sed potius secundam uxorem decipere: unde iste consensus est illegitimus, nec proprie dicitur consensus, sed dissensus: aliud est in ingrediente Religionem, quia, ut sup. dixi, semper habet animum mutandi vitam: & per hoc habes intellectum ad istum textum, ad cap. *Quidam*, sup. eod. & ad cap. *Placet*, inf. eod. Hucusque Panormit.

612. Nunquid audiendus? Non puto. Nam in
Non con- videtur.
primis, fieri potest, ut ingrediens Religionem non habeat animum mutandi vitam; sed decipiendi Religionem, aut evitandi molestias Matrimonij, seu alterius conjugis; probè sciens, Professionem suam, sine licentia ejus, esse invalidam, nullatenus intendens se obligare vel ad castitatem, vel ad ingressum Religionis.

Atque ut bonam fide procederet, & haberet animum mutandi vitam; fieri etiam potest, ut contrahens cum secunda uxore, vivente prima, bonam fide id faciat, existimans priorem mortuam. Censet tali casu per solam mortem prioris, secundum Matrimonium fieri validum, sine novo consensu expresso vel tacito? Scio, quod non censet.

Inferitur op positum
Ergo consimiliter in hoc casu, licet talis conjugum bonam fide professus fuerit, existimans Professionem suam validam, cum sincero animo mutandi vitam; equidem si revera Professio facta irrita fuit, defectu licentiæ alterius conjugis, quantumvis hæc moriatur, Professio prius facta non fiet rata & firma, nisi accesserit novus consensus, expressus vel tacitus, post notitiam mortis, & invaliditatis prioris Professionis.

613. Et pro confirmatione quæro; an qui bonam
Probatur à simili.
fide professus fuisset in Religione quacumque, ante decimum sextum ætatis annum expletum, animo mutandi vitam suam, post expletum annum istum, sine novo consensu obligetur ad observantiam illius Religionis? Responsio negativa exprimitur in Trid. Sess. 25. de Regular. c. 15. *In quacumque Religione tam virorum quam mulierum, Professio non fiat ante 16. annum expletum. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem, ad alicujus Regula vel Religionis vel Ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus.*

Cur ergo Professio irrita defectu licentiæ

conjugis inducet obligationem ad observantiam Religionis invalidè professæ? An fortè, quia jus in hoc casu contrarium statuit? Sed ubi? In cap. *Quidam*, & cap. *Placet*, ut vidimus, expressè dicitur, hujusmodi professum ratione voti nullatenus teneri ad Monasterium redire, aut invitum ad reditum esse compellendum.

Sanè si Pontifices existimassent, talem Professionem, irritam in ratione voti solemnem, obligare ad reditum per modum voti simplicis, post mortem alterius conjugis, cur id non expressissent; sicut expresserunt, votum castitatis obligare ad non petendum debitum?

Dices: expressit id Clem. III. d. cap. *Consuluit*, illo casu, quo is qui professus fuerat, non erat ante mortem conjugis ab ea revocatus.

Respondet: vel non revocatio seu dissimulatio, quando alter conjux posset facile revocare seu contradicere, sufficit, ut Professio, dum primò emittitur, valeat, vel non. Si ita, res clara est, Matrimonium, post mortem cum altera initum, non valere; sed dirimendum esse, ut habetur d. cap. *Consuluit*. Sin autem non valeat; dico iterum, neque per expressum consensum conjugis viventis, necum per dissimulationem seu non revocationem usque ad mortem, Professionem illam fieri validam; cum nec ipse Pontifex possit supplere defectum consensuum, in Professione requisiti, magis quam in Matrimonio. Nisi ergo ipse invalidè professus novum eliceat consensum, si ve expressè si ve tacitè, non obligatur ad observationem Religionis. Ita nobiscum sentit Sanchez sup. disp. 35. n. 15.

Vellem utique scire, quid operetur illa revocatio, aut non revocatio conjugis, ut Professio invalida obliget, vel non obliget per modum simplicis voti Religionis. Si dixeris: per revocationem irritatur istud votum. Interrogo, cur magis, quam votum castitatis?

Sanchez sup. disp. 34. n. 10. ait: Non est, cur dicatur, votum Religionis omninò irritatum; non autem votum castitatis: præcipue, quia votum Religionis, quoad obligationem illud implendi post mariti revocantis obitum, non videtur in mariti præjudicium: at votum castitatis, manens quoad obligationem non petendi debitum, cedit in viri detrimentum. Quippe cogetur semper petere debitum, & sollicitus esse de tacita uxoris voluntate conjectanda ac exploranda, ut ipsi, vitans ejus incontinentiæ periculum, reddat. Et ipsa stimulis conscientiæ urgebitur, dubitans, an tacitè petat, nec ne; ac proinde votum violet. Si ergo votum illud castitatis nullo modo irritatum est, cur id de voto Religionis asserendum erit? Ita interrogat Sanchez.

616. A quo si petas rationem discriminis inter vo-
Quare votum castitatis in d. casu partim obliget, & non votum Religionis ex Sanchez.
tum castitatis & Religionis, in ea Professione facta, ob quam illud partim obliget, ut Multi volunt, hoc autem sit prorsus obligandi vi destitutum. Respondet ocyus: votum castitatis non emittitur per modum unius, & cujusdam rei individuæ; sed continet obligationem dividuam, id est, quæ commodam divisionem patitur: cum

Confirmatio.

614.

Solvitur.

615.

An per revocationem irritetur votum simplicis Religionis in casu proposito.

Sanchez.

cum suapte naturam obliget ad abstinentiam illi-
cito concubitu, & conjugali, & Matrimonio
incundo, qui actus commodè fecerit possunt.
Unde jure optimo interpretatur Ecclesia divi-
dendam esse hanc obligationem, ut tempore,
quo tota hæc obligatio non potuit confurgere
ex voto, ob Matrimonij impedimentum, ea sal-
tem oriatur, cui lex Matrimonij prius initi non
adversatur.

Nec est verum, hanc obligationem dividi
quoad tempus: sed statim obligat ad omnes ac-
tus, quos vinculum fortius conjungi patitur. Si-
cut si quis, emissio castitatis voto, uxorem duc-
cat; quamvis stante Matrimonio teneatur red-
dere, non est dicendum, obligationem divisam
esse quoad tempus; sed semper astrinxit ad om-
nes actus: impeditur autem ad tempus ratione
vinculi fortioris. At verò obligatio permanendi
perpetuò in Religione sub obedientiæ jugo, in
qua consistit votum Religionis, in Professione
factum, dicit obligationem quamdam indivi-
duam ad unicum actum permanendi ex tunc in
perpetuum in Religione: atque adeò, si tunc
temporis obligatio induci non potuit, est omni-
nò irrita. Neque quoad tempora dividenda est.
Quia obligare se Religioni de præsentibus, non
claudit temporum distinctionem; sed ex tunc
est perpetua obligatio per modum unius.

Velut qui cum sit conjugatus, in aliud Ma-
trimonium, obligat se de præsentibus, & per mo-
dum unius ad vitam perpetuam conjugalem;
& quia pro tunc est inhabilis, nullam vim ha-
bet contractus ille, nec Matrimonij, nec spon-
sali; quòd ad utrumque sit inhabilis. Secus
quando impuberes contrahunt Matrimonium;
cum enim sint sponsalium capaces, valet ut
sponsalia. Sic igitur, cum conjugatus sit pro
tunc inhabilis ad tradendum se Religioni sive
voto simplici sive solemnibus; utrumque enim
obligat ipsum ad separationem perpetuam à con-
juge, inde est Professionem illam non valere,
ut votum solemnè, nec ut simplex. Hucusque
Sanchez.

Sed mihi non est evidens, quin conjugatus
posset se obligare validè ad contrahendum Ma-
trimonium post mortem præsentis uxoris. An
autem hoc faciat implicite, dum actu in aliud
Matrimonium, non ausim affirmare. Et simili-
ter non est manifesta ratio, ob quam conjuga-
tus, sine licentia uxoris, nequeat validè promit-
tere Deo & Prælato Religionis ingressum post
mortem uxoris. Quod autem cum promittat
per hanc invalidam Professionem, mihi non
constat.

Glossa cap. Agathosa, 27. q. 2. verb. Debeas,
interrogat: Sed nunquid eam mortuam, poterit Abbas
istum repetere: vel iste poterit aliam ducere? Di-
cendum, quod Abbas istum repetere non poterit: quia
votum nullum fuit, & non fuit Monachus: non ta-
men aliam ducere poterit: quia quantum in se fuit,
se voto obligavit; si tamen duxerit de facto, tenet,
& erit Matrimonium inter eos.

Porro d. cap. sic sonat: Agathosa latrrix præ-
Bosco de Matrim. Pars II.

sentium quæstia est, maritum suum, contra volunta-
tem suam, in Monasterio Urbici Abbatis esse con-
versum. Quod quia ad ejusdem Abbatis culpam &
invidiam non est dubium pertinere; experientia tua
præcipimus, ut diligenti inquisitione discutias, ne
forte cum ejus voluntate conversus sit, vel ipsa so-
mutare promiserit. Et si hoc repererit, & illum in
Monasterio remanere provideat, & hanc, sicut pro-
misit, mutare compellat. Si vero nihil horum est,
nec quondam fornicationis crimen (propter quod
viro licet dimittere uxorem) prædictam mulierem
commisisse cognoveris: ne illius conversio uxori
relicta in saeculo fieri possit perditionis occasio; va-
lumus, ut maritum suum illi, etiamsi jam ton-
suratus est, reddere debeas, omni excusatione
cessante. Ita Hadrianus Panormitano nota-
tio.

Consonat Doct. Seraph. 4. dist. 27. in Ex-
posit. lit. n. 4. Dicendum, quod talis, qui intravit
Religionem, aut intravit uxore volente, & non con-
sentiente; tamen in saeculo existente, & contradi-
centi, & talis non tenetur ad Religionem; quia
non potuit votum emittere; imo si repetat, ei red-
dendus est: tenetur tamen, quantum in se est, conti-
nentiam servare: unde cum alia non potest contra-
here; quia continentiam, quantum in se est, potuit
servare, sed non Religionem intrare; quia potuit
non exigere, sed tenebatur reddere. Aut intrat Reli-
gionem uxore volente; sed tamen in saeculo reman-
ente: & talis solvitur à viro non simpliciter, sed
ad tempus; nec omninò, sed solum in quantum
votum erat in præjudicium mulieris. Et hoc habe-
tur in quadam Decret. de Convers. conjug. Ex
parte. Ita D. Bonav. Ubi, ut vides, docet,
votum, de quo hic tractamus, non obligare ad
Religionem.

Unde nullatenus audienda Glossa d. cap.
Quidam, verb. Non tenetur, ubi id explicat, di-
cens: Id est, non debet ab Ecclesia, compelli, ipse
tamen peccat, si non persicit, quod vovit, ex quo im-
pedimentum cessavit; arg. 17. q. 2. Nos novimus.

Sed hoc argumentum frivolum est: nam d.
cap. non agitur de eo, qui invalidè fuerat pro-
fessus; sed qui emiserat votum simplex Reli-
gionis, & postea contraxerat Matrimonium:
sic namque incipit: Nos novimus, nos testes su-
mus, quod omnes actus publicos, quibus occupatus
eras, relinquere cupiebas, & in otium sanctum te
conferre, atque in ea vita vivere, in qua servi Dei
Monachi vivunt. Cum ergo te esse in hoc proposito
gauderemus, navigasti, uxoremque duxisti.

Attende nunc, quid dicat Glossa, exponens
casum: Bonifacius Comes promisit se Monachum
fieri, postea duxit uxorem; unde quaesivit ab Aug.
suum ratione prioris voti, uxore non obstante pos-
sit continere. Et respondet Aug. quod non: quia
uxor innocens, qua sine fraude nupsit, est impe-
dimento.

Sed quid hoc ad propositum nostrum? Ut
supponitur, ante Matrimonium validè pro-
miserat intrare Religionem: quid ni ergò, ces-
sante illo impedimento, debeat votum suum
adire?

H h h h h

617.
Obligatio
voti casti-
tatis non
dividitur
quoad tem-
pus.

Neque obli-
gatio voti
Religionis.

618.
Probatio à
famili.

Expenditur
ab Auctore.

619.
Gloss. c. 21.
h. 7. q. 2.
docet, non
obligare ad
votum Reli-
gionis post
maritum con-
jugis.

Referuntur
verba d. cap.

620.

Consonat
Doct. Seraph.

621.

Rejicitur
quidam
Gloss. con-
traria.

Cap. 2.

17. q. 2.

622.

Offenditur
jus, quod
citatur, non
facere ad
p. apostolum.

adimplere? In nostro autem casu Professio fuit invalida. Et idem cessante Matrimonio non solum non debet compelli; sed absolute non tenetur intrare Religionem.

623.
Occurritur
objectioni.

Scitè novi, quod ponitur in fine d. cap. Placet: Si verò ad hoc induci non poterit, ipsam invitam credimus non cogendam. Sed quid inde? Si reverà teneretur ingredi, quare non foret compellenda seu cogenda? Quomodo rectè diceret Pontifex ibi, consultius esse & ei congruentius ad salutem, ut ad Monasterium redeat? Quid absurdius dici posset (inquit Sanchez sup. n. 12.) quàm congruentius esse ad salutem non carnitari, votum observare, ac reliqua præcepta? Debuisset ergò Pontifex dicere, id esse necessarium. Quod enim non fecerit, nullam agnovit strictam obligationem ad Monasterium redeundi: ergò nec nos agnoscamus.

Ita invalidè
professus po-
test exire in-
vitâ uxore.

Et consequenter asseramus, ita professum invalidè posse de Monasterio exire, non tantum revocatum ab uxore; sed & invitâ uxore; idque propriâ auctoritate in foro conscientie, secluso semper scandalo, etiam post mortem uxoris; nisi ratificasset per novum consensum explicitum vel tacitum priorem Professionem, cæteris accidentibus, quæ requiruntur ad validam Professionem. Si tamen malâ fide professus fuisset, Religio in poenam delicti posset eum cogere ad manendum, vel aliâ viâ satisfaciendum injuriæ sibi illatæ.

624.
Obijciunt
cap. 12. de
Convers.
conjng.

Obstare videtur, quod legitur d. cap. Placet: Redire verò ad sæculum, in ejus potestate non erat; sed in potestate mariti. Ubi Gloss. verb. In ejus potestate non erat, inquit: Et sic auctoritate propriâ exire non poterat. Quid si exivisset de factò, nunquid esset compellendus redire? Videtur quod non, per id, quod dicit in fine.

Solutio Sanchez.

Respondet Sanchez sup. n. 15. ubi tenet nostram sententiam; manifesta mens illius textus est, non esse in potestate uxoris in Religione manere: atque ita, redire ad sæculum non esse in ejus potestate, accipiendum est, id est, deserto marito profiteri, nec redire ad pristinam conjugalem vitam. Quid ex ratione textus colligitur; intendit enim probare, votum Religionis non tenuisse; ac castitatis partim tenuisse; quòd in ejus potestate sit, abstinere à debiti exactio- ne, quod ad votum castitatis pertinere constat. At manere in Religione, quod attinet ad Religionis votum, non suberat ejus potestati, sed mariti; aliàs ratio illa frivola esset. Sic ille.

Breviter: illud est in potestate alicujus, quod potest facere, & non facere; jam autem redire ad sæculum, non est in potestate uxoris; quia licet propriâ auctoritate possit redire; non tamen propriâ auctoritate permanere in Religione, sive non redire.

625.
Proba ut,
quod possit
redire pro-
pria aucto-
ritate, ex c.
27. eod.

Porrò quòd possit redire propriâ auctoritate, videtur colligi ex cap. 17. de Convers. conjng. sequentis tenoris: Accedens ad presentiam nostram, I. mulier proposuit, quòd cum V. vir ejus, eam sibi Matrimonio copulasset, volens eandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humi-

liter ab eadem, ut tam pio proposito faveret ipsius; qua propter multa verbera, & alia gravamina, quæ dictus vir inferebat eidem, se ipsam offerens dimis- surum, annuit votis ejus. Cumq; idem vir in domo de Vador. Cisterciens. Ordinis, Religionis habitum assumpsisset: mulier in domo Monialium, nullo ibi habitu Religionis assumpto, vel voto conversionis emisso, permansit: processu verò temporis, cum idem vir ad sæculum rediens, Religionis habitum reliquis- set, eadem mulier se instanter ab ipso petiit reassu- mi. Et infra: Quocirca discretioni vestra manda- mus, quatenus si res ita se habet, dictum virum, ut eam recipiat, eiq; affectum exhibeat conjugalem, ap- pellatione remota, cogatis. Ita Innoc. III.

Ubi Abbas n. 3. quærit: Nunquid maritus iste potuit licitè relinquere habitum, & propriâ auctoritate exire Monasterium? Joan. Andr. dicit, quòd non; sed quòd peccavit secundum eum; quia quoad se, & sui præjudicium potuit Monasterium intrare; uxor tamen potuit eum invitum de Monasterio abducere. Et hoc ultimè tenet hic Innoc. Sed primùm dictum Ioan. Andr. non videtur usquequaque verum, & contrarium apertè sentit Innoc. in cap. Quidam, sup. eod.

Probatùr ratione: non enim potest maritus uxore invitâ emittere votum continentie, ut in cap. Una sola, 33. q. 5. Item, maritus iste multùm peccavit, uxorem deserendo, aut dando sibi causam adulterandi, ut in cap. Si tu abstines, 27. q. 2. Ergò ut non perseveraret in peccato, & ut mulier non incideret in adulterium, licitè potuisset propriâ auctoritate exire. Undè hic in nullo notatur maritus iste, quòd habitum reliquit. Ita Panormit.

Atque hæc ratione utitur etiam Sanchez sup. dicens: Conjux absque alterius licentia post consummatum Matrimonium proficens, est reus injustitiæ lethalis, instar rei alienæ raptoris: quòd si bonâ fide professus sit, existimans alterum obijisse, aut absque ejus consensu id sibi licere, excusatur à culpa per ignorantiam: at veritatis certior factus, habebit se in posterum instar rei alienæ bonâ fide possessoris, jam rem alienam esse cognoscentis. At uterque tenetur statim restituere; nec opus est, ut verus dominus repetat, nisi liquidò constet, retentionem esse ex illius consensu. Ergò ut injuriam illatam resarciat conjugi spoliato, poterit hic propriâ auctoritate exire; inò & tenebitur, si commode possit. Sic ille.

Qui ad idem propositum inducit cap. 2. 33. q. 5. in fine: Non enim violentiâ; sed ex pari voluntate & consensu (sicut sancti Patres dicunt) hoc fieri debet: neque vir Monasterium eligere, aut professâ continentiam habitum cum festinatione debet mutare. Ubi Gloss. verb. Cum festinatione, in fine: Vtrum, inquit, vir, qui sine licentia uxoris intravit Monasterium, auctoritate sua exire possit, dubitari posset, & videtur ex hoc cap. quòd possit, inf. ead. Una sola.

In quo utique textu August. ita loquitur: Nam & votenda talia (intelligit vota conti-

626.
Est sententia
Abbas &
Innoc. con-
tra Ioan.
Andr.

Probatùr
ratione.

627.
Ea enim
etiam Sanch.
dicit.

Ad idem
inducit c. 27.
33. q. 5.

628.
Faver etiam
sententiæ
cap. 6. ead.

hentia) non sunt à conjugatis, nisi ex consensu & voluntate communi: & si prapropere factum fuerit; magis est corrigenda temeritas, quam persolvenda promissio. Neque enim Deus exigit, si quis ex alieno aliquid voverit, sed potius usurpare vitat alienum. Ubi Gloss. verb. Corrigenda, inquit: Et est hic arg. quod si alter sine licentia alterius intreret Religionem, quod sua auctoritate potest exire.

Hac sententia videtur Pontio diffisili. Requiritur iudicium Ecclesie.

Sed id difficile videtur Pontio lib. 9. cap. 11. n. 8. Existimo (inquit ille) debere rem hanc examinari in iudicio. Non dico, uxorem debere repetere; sed sive repetente uxore, sive eo petente, qui nulliter professus est, debere in iudicio caulam agi. Cum enim constet, illum publicè professum esse, constet etiam necesse est de nullitate Professionis.

629. Ad id me mover; quod in Trident. habetur sess. 25. de Regular. cap. 19. ut ex quacumque causa velit habitum dimittere, qui professus est; res examinetur coram Prælato & Ordinario; aliàs tamquam apostata puniatur. Non ergo iste potest habitum sponte dimittere; illud enim; Sponte, ibi idem est, ac propria auctoritate. Sic ille.

Omitto Declarationem Card. apud Farinacium, in qua (ut ait idem Auctor) satis aperte insinuari videtur, rem hanc propria auctoritate fieri non licere. Omitto, inquam, illam; quia facile responderi posset, de ea non constare authentice post Urb. VIII. nisi in authentica forma, solito sigillo & subscriptione Eminent. Card. Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregat. pro tempore existentium, munita fuerit. An autem hanc munitionem habeat, mihi non constat. Vide Farinacium, & ilicò cognosces.

630. Porro ad rationem Sanchez respondet Pontius n. 9. Non negamus teneri; sed præceptum implet, & obligationi satisfacit, si servatis his, quæ jure servari debent, restitutionem faciat. Quare dum de restituendo se uxori agit per media juris, immunis est à peccato; sicut & qui agit de restituendo per media, quibus uti datur. Ita Basilius.

Non satisfactio. Prorsus immunis est à peccato; sed in foro, in quo media juris applicanda sunt, scilicet in foro externo. Alioquin in foro conscientia, in quo Sanchez docet, egressum propria auctoritate licitum esse, dum sine scandalo fieri potest, & sine alijs maximis incommodis, quomodo erit immunis, si illo medio non utatur, quò commodè uti potest? Tu cogita. Et ita Trid. Sanchio non repugnat; quia Concilium loquitur de foro externo, in quo res coram Prælato & Ordinario deduci debet; & non est reclamans audiendus, nisi intra quinquennium tantum à die Professionis, ut ibidem præscribitur.

Trid. non repugnat Sanchio.

631. Sed videamus, quid Basilius respondeat ad jura sup. adducta. Hæc (inquit ille n. 10.) non obstant: nam in cap. Accedens, narratur tantum, virum illum ad sæculum rediisse: at non constat ex eo capite, quomodo redierit, an ipse habitum sponte dimiserit, an ejectus fuerit à Prælato, cognita causa, aut ob culpas & defectus aliquos, & ita ex eo cap. firmum argumentum Bosco de Matrim. Pars II.

mentum sumi non potest.

Neque obstat etiam textus in d. cap. 2. 33. q. 5. Et quidem ex ultimis verbis posset aliquis colligere, potius ibi reprehendi eam habitus dimissionem cum festinatione; dicitur enim: Neque vir Monasterium eligere &c. Sed ista mendosa esse, advertunt Decreti Gregoriani Censures: sic enim apud Ivonem, & in Panorm. legitur: Neque vir in Monasterium recipiendus est, nisi uxor illius femineum Monasterium elegerit, aut professu continentiam, habitum cum festinatione mutaverit.

Dico ergo; illum non egressum propria auctoritate, sed reclamante & repetente uxore, & causâ cognita. Idque colligitur ex textu, cum inquit: Tua uxoris reclamationibus, ejulationibus, & planctibus, tua familia dispersionibus devictus, utpote penitens domum remeasse. Quæ sanè indicant, mulierem repetivisse, reclamasse, & ita tandem egressum. Ita Pontius.

633. Est numquid hæc indicant, mulierem repetivisse & reclamasse coram Prælato & Ordinario? Sanè in textu dicitur, virum Monasticam vestem sine Abbate sumpsisse, & Monasterium petivisse. Ergo, dicit aliquis, verisimile est, mulierem apud solum virum ejulationibus & planctibus suis eum revocasse, & ad poenitentiam induxisse.

Quantum ad d. cap. Accedens; Sanchez nupiam dicit, ex eo sumi firmum argumentum, sed ait: Hoc videtur colligi ex cap. Accedens, ubi Pontifex narrat, virum de licentia uxoris metu extorta professum exiisse, nec illi ascribit exitum culpæ. Et melius ex cap. 2. 33. q. 5.

634. Rogas; quid respondeat Basilius ad d. cap. Una sola? August. (inquit) in d. cap. solum affirmat, ea vota de communi consensu faciendâ, quod verissimum est; & secus facta corrigenda & non implenda. Sed non exprimit, quomodo sit corrigenda temeritas; neque est ullum verbum, unde colligatur, Aug. agere de corrigenda temeritate post transitum ad Religionem: & quando ageret, intelligeret corrigendam cum causâ cognitione, & servatis his, quæ de jure servari debent. Adde: etiam his nihil probari contra formam, noviter inductam per Tridentinum in habitus dimissione quacumque ex causa. Sic ille.

Qui bene advertit, nullum esse verbum apud S. August. unde colligatur transitus ad Religionem. Imò contrarium potius colligitur ex prioribus verbis d. cap. Una sola causa esse posset, quâ te id, quod vovisti, non solum non hortaremur, verum etiam prohiberemus implere; si forte tua conjux, hoc tecum suscipere, animi seu carnis infirmitate, recusaret. Ergo nondum transierat ad Religionem; sed solum voverat transire.

Interim Gloss. ut sup. vidimus, ex d. cap. sumit arg. Quod si alter sine licentia alterius intreret Religionem, quod sua auctoritate potest exire. Quod non est contra Tridentinum; id namque loquitur de foro externo. Quamquam & in foro conscientia servandum, quando aliter sine scandalo fieri non potest. Et hoc plerumque verum est. Quippe cum constet de Professione,

H h h h h 2 judi-

judicatur valida, quousque manifestè probetur irrita; cum Religio sit in possessione.

Cæterum, si reverà Professio fuerit invalida, non ratificabitur, sicut antea adhuc dixi, per hoc præcisè, quòd alter conjux in vita sua non reclamet. Quòd si jam conscius mortis & nullitatis suæ Professionis, in Religione perseveret, exercendo actus professorum, concurrentibus etiam alijs, si quæ necessaria sint, sit tacitè professus, & ad sæculum redire non potest.

636. Atque in hoc casu intelligo (inquit Pontius sup. n. 12.) textum aliàs difficilem in cap. Consultuit, 10. de Convers. conjug. cui Tho. Sanchez, secutus Glossam, non affert idoneam interpretationem. Mihi germana videtur; quòd ille conscius mortis uxoris, perseveravit in Monasterio per annum & amplius. Ex ipso enim textu videtur colligi, ante id tempus jam defunctam uxorem; & ideo Pontifex judicat illum tacitè professum, & non licere ad sæculum redire, neque contrahere, & si contraxerit, dirimendum Matrimonium. Ita Basilus.

Ego ex illo textu nullatenus possum colligere, ipsum conscius mortis uxoris perseverasse in Monasterio per annum & amplius: nam solum quærebatur ibi; utrum vir ad Religionem transiens, & in ea per annum & amplius moram faciens, posset, uxore defuncta, sæcularem habitum resumere. Videantur verba juris, upeariùs recitata, & dispiciantur; puto, quòd ex nullo diligens perscrutator colligere poterit, illam moram fuisse post mortem uxoris.

Sed esto: quare Pontifex ex illa mora judicat eum professum potiùs tacitè, quàm de novo expressè? Cur non judicat, illum suam Professionem ratificasse, quæ est una ex interpretationibus Glossæ, ut sup. vidimus, quam sequitur Sanchez? Quare hæc interpretatio minùs idonea, & minùs germana est, quàm Pontij? Expectabo responsum.

637. Interea quæro: quid si conjux, sine cujus licentia Professio facta est, præstet huic consensum suum? Achuc manet Professio irrita, & professus potest resilire. Quidquid dicat Gloss. cap. 3. 33. q. 5. verb. Conjugium, ubi interrogat: Sed pone, quod mulier sine licentia viri intret Religionem, immò viro contradicente; post vir consentit, sed ipsa contradicit, nunquid potest ipsa exire? Videtur quòd non: quia ultimus consensus confirmat præcedentes.... Quidam dicunt, quòd exire potest; sed contra eos est ext. De Eo qui duxit in Matr. c. 1. per quòd dico, quòd exire non potest.

Sed probabilius est (inquit Sanchez sup. disp. 34 n. 16.) eum posse in foro conscientie exire, non obstante consensu manentis in sæculo, & posse hunc ab illo repeti. Ducor; quòd ea Professio semel irrita nequit tractu temporis convalescere absque nova ratificatione; nec obligavit ut simplex Religionis votum.

638. Nec potest dici; eam Professionem non fuisse omninò cassam, sed ex futuro eventu pendentem. Quia Professio non potest esse in pendenti; nec Ecclesia potest supplere consensum, ut valida efficiatur Professio: nec potest emitti

sub conditione de futuro: in quo distant Matrimonium carnale & spirituale. Quare vel tunc debet Professio habere suum omnimodum valorem & efficaciam, aut valore carere, quando fuit emissa. Cum igitur tunc nullam obligandi vim sortita sit, non potest convalescere, accedente novo conjugis relicti in sæculo consensu, nisi professus ipse denuò ratificet. Sic ille. Tu cogita, Ego non satis capio illam distantiam inter Matrimonium carnale & spirituale. Undè desidero majorem ejus dilucidationem, antequam credam.

Sed progrediamur in Sanchio. Dixi (proficitur) In foro conscientia non teneri: quia si ille decepisset Religionem, tacens conjugium, & accedente consensu alterius conjugis nollet ratificare priorem Professionem, posset Religio eum cogere in foro externo. Et hoc probat cap. 1. de Eo qui duxit in Matr. quòd Glossa pro contraria opinione retulit. At in foro conscientie, sicut Religio, cognita veritate, non tenetur eum retinere, utpotè qui verè professus non est; ita potest ipse, cessante scandalo, exire, ut contractus ultra jure ex parte æqualis sit. Hactenus Sanchez. Quem sequitur Pontius sup. n. 11.

Et quoniam verè professus non est, conjux in sæculo relicta nequit eo invito Religionem ingredi. Quippè per illam Professionem invalidam non amittit jus, quòd ante habebat, ne alius diverteret eo invito; quia, ut notat Sanchez sup. n. 23. ubi tenet hanc sententiam, delictum non præstat jus alteri divertendi, quando non est ex ijs, ob quæ licitum est divortium.

Nihilominus oppositum aliquando verum esse, docet Glossa d. cap. Quidam, verb. Non exigere, ibi: Item quaritur; utrum mulier possit intrare Monasterium in casu isto, invito viro. Hic potest distingui, an sit reconciliatus ei, &eductus de Monasterio, & tunc non potest eo invito intrare, arg. 35. q. 5. Quod Deo pari. Si verò non est reconciliatus ei, potest transire ad Religionem eo invito, 27. q. 2. Agathosa, & 33. q. 5. Qui uxorem.

Sed videtur, quòd non obstante eo, quòd est reconciliatus, quòd ipsa possit intrare Religionem eo invito: quia ipse jam non potest ab ea exigere debitum; & sicut ille ea invita renuntiavit exactioni debiti conjugalis; ita & ipsa eo invito potest renuntiare servituti, quam habet in ipsum.

Hoc verum est, quantum ad hujusmodi servitutem, quia & ipse debet ad Monasterium redire, ubi fecit Professionem, inf. eod. Placet. Quoad alia tamen, qua vir debet uxori, & è converso, non videtur, quòd viro invito possit transire, postquam illa eduxit eum de Monasterio, & ei est reconciliatus: quia non solum tenentur conjugati ad debitum carnale reddendum, sed ad mutuum auxilium & obsequium; quia in quibusdam Matrimonium est legis obsequium. Ita Glossa.

Sed nihil ex omni parte beatum. Nam cap. Agathosa, constat ex textu sup. relato nihil facere ad rem: siquidem solum ibi decernitur, virum sine uxoris licentia professum, esse illi restituendum. Porro d. cap. Qui uxorem, nullius

In quo casu Pontius intelligat cap. 10 de Convers. conjug.

Intellectus impugnatur

Quia, post Professionem, sine licentia factam, conjux consentit?

Sanchez ait adhuc posse exire, & probat.

Eva so pracluditur.

639. Logitur Sanchez in foro conscientie.

Conjux in sæculo relicta non potest eo invito Religionem ingredi. Sanchez.

640. Oppositum in aliquo casu docet Glossa c. 33 de Convers. conjug.

641. Rejicitur hac doctrina.

lius pili est; sic quippè sonat: Qui n^orem suam velare permiserit, aliam non accipiat: sed similiter convertatur. Quid hoc ad nostrum propositum. Et dato, quòd non possit exigere debitum, nil refert. Nam & ille, qui cum voto simplici contraxit Matrimonium, nequit exigere debitum: num inde rectè infertur: ergò altera pars ipso invito potest intrare Religionem? Tu ergò tene sententiam Sanchez.

642.
Quid si
uterque Re-
ligionem
ingrediatur

Quòd si uterque Religionem ingrediatur, quando uterque fuit conscius, valet utriusque Professio. Quia factò ipso sibi mutuo licentiam concedunt; secus quando fuit ignarus: tunc enim poterit utervis exire, & alterum repetere, & neutrius Professio valida erit. Quia neuter licentiam alterius habuit & Professio prioris professi valere non potuit; quia consensus alterius defecit; nec potuit rata fieri absque nova ratificatione. Nec etiam posterior Professio valida esse potuit. Cum enim prioris Professio non valuerit, nequit posterior absque eius consensu profiteri.

Nec obstat: quemlibet conjugem seipsum spoliasse, quòd minus restitutionem petere possit: quia conjux se spolians potest eam petere, si rediens non admittatur. Ex tunc enim censetur spoliatus. Ita Sanchez sup. n. 24. Quem sequitur Pontius sup. n. 13.

Sanchez.
Pontius.

643.
Quid si
manens in
saeculo, a-
dulterium
commiserit
post Profes-
sionem?

Et n. 14. cum Sanchio disp. 36. n. 3. docet, conjugem invalidè professum posse resilire à Religionem, quamvis conjux, sine ejus licentia professus est, adulterium commiserit post ipsius Professionem. Quòd addo: quia si ante Professionem, jam ea valuit, & ideo professus non potest exire. Supposita autem invaliditate, res non habet difficultatem. Quia licet possit, commissio adulterio, intrare Religionem ipsa invitata, tamen ad hoc non tenetur; solum adultera perdidit jus ipsum repetendi.

Probat San-
chez, profes-
sum adhuc
posse exire
per c. 16. de
Conv. con-
jug.

Expendit ad hoc Sanchez textum in cap. 16. de Convers. conjug. qui talis est: Veniens ad presentiam nostram L. nobis intimavit, quòd cum olim intrandi Monasterium propositum conceperet, pluribus sacerdotibus presentibus, apud uxorem suam instituit, ut super hoc suum impertiret assensum. Et infra: Ipsa demum tam ipsius, quam multorum astantium precibus fletibusq; devicta, caput ejus altari supposuit manu sua: qui ea presente tonsuratus, ibidem Monasterium adiit, & finito probationis tempore, Professionem fecit solemniter monachalem: illa vero in saeculo remanens, inhonestos amatores admisit. Et infra: Quocirca mandamus, quatenus si est ita, praedictum L. in Monasterio, quòd intravit, perseverare liberè permittatis: licet enim in hoc videatur non modicum deliquisse, quòd captiosè asseruit: quia nisi sibi eadem mulier consentiret, tam sibi, quam toti mundo se inutilem redderet, & cum Presbyteros exoravit, ne praedicta mulieri exponerent, quòd eandem relinquere saeculum oporteret, si forte licentiam daret viro: ex quo tamen eadem caput viri altari sponte supposuit, & postmodum non continuit, super revocatione ipsius non est aliquatenus audienda; cum ipsius intentio exceptione posita commissi fornicationis elidat: maxime cum antequam

fuerit fornicata, ipsum non duxerit repetendum. Ita Innoc. III. Pictav. Epif.

Ubi Sanchez sup. ponderat dici: Permittatis, & Liberè. Non ergo (inquit) cogendus est permanere: & paulò inferius, habito sermone de conjugem manenti in saeculo fornicante, solum denegatur ipsi actio, ad repetendum alterum, propter fornicationem, ab ipsa admissam. Sic ille. Et Pontius ait: Non cogitur, ut perseveret; sed permittitur ejus libertati perseverantia. Quare nullum Monasterio jus quaesitum est, quo retinere possit illum invalidè professum, etiam jam adulterante uxore. Ita Basilus.

Quid vetat, ne & Glossam audiamus verb. Sponte supposuit? Pone (inquit) quòd vir noluit excipere; quia nemo cogitur excipere, sicut nec compellitur agere; Cod. Ut nemo in viris agere vel accus. cogatur, l. 1. Et quilibet juri suo potest renuntiare, sup. de Regular. Ad Apostolicam, & cap. Statuimus, quid erit? Dicitur: quòd Monasterium eo invito potest excipere, & cum defendere, ne permittat eum in pejorem statum detrabi, ff. de Liberali caus. l. 1. & 2. Licet enim primò non tenuerit votum; tamen quantum ad ipsum votum tenuit, sup. eod. Quidam intravit, & cap. Placet: & quamvis ipsa fuit fornicata, statim perdidit jus exigendi: ergò cum sit liberatus à servitute mulieris, statim Monasterium habet plenum jus in eum: & sic exceptio, qua competit viro, acquisita est Monasterio; cum res ad eum statum pervenit, à quo potuit habere principium, sup. eod. Placet. Hæc Gloss. Ubi videtur oppositum nostræ doctrinæ asserere: sed falso fundamento; scilicet, quòd per fornicationem relicta in saeculo Professio ratificetur, etiam professo invito.

Interim statim post videtur canere palinodiam. Interrogat liquidem: sed quid si exiret, & nollet excipere; quia potest ei remittere, sup. de Interjurando, Quemadmodum, in fine? Credo, quòd bene potest illam recipere, non obstante contradictione Monasterij: quia votum ex toto non tenuit; cum decepta fuerit, nec ipsa etiam voverit; arg. opt. sup. eod. cap. prox. nisi vir Professionem fecisset, postquam illa fuit fornicata: quia tunc non possit Episcopus eum de Monasterio educere, nec eum compellere, ut eam reciperet, propter fornicationem.

Si statim post fornicationem Monasterium habet plenum jus in eum, ut sup. dicitur, quomodo bene potest illam recipere, non obstante contradictione Monasterij? Respondent Aliqui: si velit exire ante Professionem. Sed certè (inquit Abbas hic n. 6.) tunc quaestio Glossæ esset inutilis; nec oporteret ponderare, quòd mulier fuit decepta; quia ante Professionem non obligatur Monasterio, ut in cap. Super eo, sup. de Regular. Sed pergamus ad alia.

Ex hoc jure colligitur à Nonnullis; perinde esse profiteri sine licentia, atque cum licentia dolo extorta (de qua ibi agitur, ut patet ex verbis relatis) eò quòd non sit spontanea; ac proinde concedens non cessaret jure suo; nil enim magis contrarium sibi, quam, error; l. si per errorem, ff. de Jurisdic.

H h h h 3 Quare

644.

Pontius se-
quitur San-
chium.

645.

Gloss. ibi
videtur op-
positum
docere.

Fundamen-
tum ejus
non substi-
sit.

646.

Gloss. hæc
videtur sibi
ipsi contra-
dicere.

Aliqui co-
namur eam
reconciliare.
Abbas.

647.

An licentia
dolo extorta
sit nulla.

Quare (inquit Sanchez sup. disp. 35. n. 9.) non sunt audiendi Glossa eo cap. *Veniens*, verb. *Captiosè*, & ibi Hostjensis n. 5. Anton. n. 6. ubi dicunt, idèd mulierem in casu ejus textus audiendam fore, nisi adulterium admisisset, quòd non emiserit votum continentiae, nec promiserit Religionem ingredi. Quos benè reprobant Abbas eo cap. n. 4. dicens, idèd audientiam non fore ipsi denegandam, si continuisset : quòd sponte non consenserit, sed dolo. Ita Sanchez.

648. *N. gat. Glossa cap. 16. de Conv. con. jug.*
Hæc sunt verba Glossæ : *Hic est arg. quod licet dolo interveniat in spiritualibus, tenet contractus, inf. eod. Dudum, & sup. de His qua vi metusq. causâ sunt. Cùm dilectus, ubi de hoc. Aliud, si minis inducta fuisset, ut daret viro licentiam : talis licentia nulla est, 33. q. 5. Notificasti. Et idèd præjudicatum est huic mulieri ; quia non continuit, sed inhonestos amatores admisit, ut expresse dicitur in fine : alias si continuisset, non præjudicasset sibi per hoc quod fecit ; quòd non promiserit transire ad Religionem, nec etiam continentiam promiserit, cùm esset juvenis, ut sup. eod. Ad Apostolicam.*

649. *Reprobatur. Abbas.*
Sed advertite (inquit Abbas) quòd argumentum potius in contrarium colligitur ex illo textu : nam hic Papa expresse dicit, maritum non modicum deliquisse in eo, quòd captiosè & dolosè induxit istam mulierem ad consentiendum ; & in fine textus innuit, quòd si mulier ista continuisset, potuisset maritum repetere, non obstante consensu suo ; quia ille consensus non erat validus, ex quo dolosè fuit extortus : non enim est verum, quod subjicitur in Glossa, quòd si ista continuisset, fuisset audita, ex quo non emiserat votum continentiae, nec promiserat intrare Religionem, cùm esset juvenis. Nam totum contrarium Glossa sensit in cap. *Vxoratus*, sup. eod. ubi concludit, quòd ex sola licentia mulieris sibi præjudicat, licet ex officio Episcopi possit ingressus revocari. Dic ergò ; quod ex alio capite ista mulier fuisset audita, si continuisset ; scilicet, quia sponte non consensit, sed dolo fuit inducta. Ita Panormit.

650. *Sanchez affirmat, talis licentia esse nullam.*
Rectène ? Sanchez sup. n. 10. sic ait : Glossa cap. *Veniens*, verb. *Captiosè*, de *Conv. con. jug.* & ibi Abbas n. 1. notab. 2. sustinent licentiam fuisse validam. Quòd dolo in spiritualibus non noceat. Sed illis fidem non habeo ; atque ita existimo, Professionem illam fuisse irritam. Nunquid oppositum docet Abbas ? Secundò ; inquit, nota, quòd consensus mulieris, per dolum extortus, non validat Professionem mariti, ut hic satis colligitur à contrario literæ. Quomodo clariùs poterat docere talem Professionem fuisse irritam ? Et tamen pro opposito citari videtur à Sanchio. Tu vide quid respondeas.

Ego interrogo adhuc unum verbum : Pontifex dicit : *Ex quo tamen eadem caput viri altari sponte supposuit* : Abbas autem : quia sponte non consensit, sed dolo fuit inducta. Nunquid Abbas contrarius Pontifici ? Si sponte supposuit, quomodo sponte non consensit ? Ediliter nobis.

651. *Obiectio solvitur.*
Si objicias Sanchio : dolum, qui non contingit circa Professionis substantiam, minimè ip-

sam vitare. Respondet sup. id esse verum, quando dolo est respectu professi. Is enim non tollit voluntarium, sicut nec in Matrimonio carnali : at secus est de licentia concessa dolo per alterum conjugem. Cùm enim talis debeat esse, per quam ille cedat jure suo, idque condonet : & dolo voluntarium auferat circa donationem, quæ à spontanea & libera voluntate oriri debet, inde est, ut nulla sit. Sic ille. Qui volet, credat. Credit autem Pontius sup. n. 15.

652. *Pontius. Licentia gravi metu extorta est nulla, ex cap. 2. 33.*
Ut etiam licentia nulla est, secundum hos Auctores, & Alios, quæ gravi metu extorta fuit ; arg. cap. 2. 33. q. 5. quod est Alex. II. & sic incipit : *Notificasti, te morte tenus infirmatum, & peccatorum tuorum recordatione & terrore valde pavescitum, anxie quassisse Monachum ferit, & a tua uxore minis & terroribus eam occidendi, ad hoc licentiam extorsisse, & sic te monasticam vestem sine Abbate sumpsisse &c.*

Porrò quòd hæc licentia fuerit nulla, ibidem docet Pontifex hisce verbis : *Si ita deniq. est, ut tuus nuntius narrat, non videtur nobis rationabiliter, neque sanâ mente id factum : quoniam cùm omnî homini ad monasticam tendenti vitam, legaliter, sanctè & justè sit peragendum, tu contra leges minaciter & violenter a tua uxore partim terrore mortis, partim tua infirmitatis doloribus exinanitus, devia secutus, nulla, ut dicitur, licentiâ acceptatâ recessisti, & Monasterium petisti. Quid dici poterat illustriùs ?*

Undè tamen licentia dolosa foret valida, equidem gravi metu extorta, omninò nulla est. Et idèd Professio desuper emissâ, tamquàm invalida, nullum post se relinquit effectum, etiam in ratione voti simplicis ; nisi aliud fuerit animus voventis, ut aibi explicatum fuit. Atque adèd semper potest exire, quando commode potest, quocumque tempore, elapso, etiam non revocatus ab uxore.

Sed quid, si habuerit licentiam spontaneam, nec dolo, nec metu extortam, sed prorsus liberam ? Sic, ut antè dictum fuit, & probatum ex jure, valet Professio. Nisi tamen (ut habet ultima pars Conclus.) ad Religionem transierit, aut perpetuam castitatem servare promiserit, vir potest & debet de Monasterio revocari, reversurus post mortem ejus.

653. *Placet hæc sententia Auctori.*
Habetur expressum, exceptâ ultimâ particulâ, *Reversurus &c.* in cap. 1. de *Conv. con. jug.* ubi agitur de viro, qui professus fuerat de uxoris licentia omninò libera. Sic ego intelligo (quidquid Aliqui dicant apud Glossam ibi verb. *Revocari*) cùm nulla mentio fiat extorsionis, quæ proinde gratis fingitur. Et tamen in fine dicitur : *Nisi uxor ad Religionem transierit &c.*

654. *Ultima pars Conclus. probatur ex c. 1. de Conv. con. jug.*
Quod autem debeat post mortem ejus reverti ad Monasterium, patet ; quia Professio fuit valida, quàmvis illicita, ut constat ex juribus antè citatis, putâ, d. cap. *Ex parte*, 1. ibi : *Prædictum virum per excommunicationem compellas, ut, muliere dimissa, ad suum Monasterium revertatur &c.* Ergò valuit Professio ; aliàs valeret secundum Matrimonium.

Et d. cap. *Agathosa*, ibi : *Experientia tua præcipimus* Item ex d.

cap. Agathola.

ipimus &c. Ubi pondero (inquit Sanchez sup. disp. 33. n. 4.) Pontificem locutum fuisse distinctivè; nimirum, si uxor consensum præstitit, aut pariter conversa est. In quocumque igitur illorum eventuum valida est Professio: Sic ille.

655.

Non obstat cap. 8. de Convers. conjug.

Nec obstat cap. 8. de Convers. conjug. quod sic incipit: *Vxoratus sine licentia uxoris inter vos nullatenus recipiatur: quæ integra opinionis ita existat &c.* Non obstat, inquam, etiam gratis admissio, quod dicitur: *Nullatenus*, induceret actum ipso jure nullum. Quia, ut patet ex verbis mox relatis, loquitur de uxorato, qui sine licentia uxoris recipitur; jam autem antea diximus, hujusmodi receptionem seu Professionem esse invalidam.

Dicitio: Nullatenus, non semper reddit actum nullum.

Dico: Gratis admissio; quia secundum Sanchez sup. n. 7, dicitio: *Nullatenus*, non semper reddit actum nullum. Idque maximè verum est, ubi induceretur juris alterius correctio, declarantis, actum illum esse validum, ut contingit hic, ut probant textus adducti. Ita hic Auctor.

656.

Notram Conclus. docet Glossa s. 8. de Conu. conjug.

Et idèd Conclusionem nostram docet Glossa d. cap. *Vxoratus*, verb. *Nullatenus recipiatur*, ubi sic ait: *Sed pone, quod de licentia uxoris recipiatur, & Professionem faciat solemniter, & habitum recipiat, sed uxor non promittit continentiam, nec promittit transire ad Religionem, sive sit senex, sive juvenis; nunquid tener Monachatus, cum non sit servata forma hujus cap. sup. eod. Cum sis, & inf. eod. Ad Apostolicam? Ego credo, quod Monachus sit, & votum solemnizavit omnino quoad se, ita quod non possit exire Monasterium, nec uxor potest eum repetere jure servitutis: quia renuntiavit illi servituti, dando ei licentiam: Episcopus tamen per officium suum potest virum de Monasterio revocare, & reddere uxori, ne illa incidat in fornicationem, cum hoc ad ipsum pertineat, si suspecta est, 93. dist. Diaconi.*

Et ita intelliguntur jura, de hac materia loquentia; sed ea mortuâ compellitur redire ad Monasterium. Et sic intelligitur sup. eod. cap. x. & inf. eod. Ex parte.... Et licet dicatur hic, & sup. eod. *Cum sis, quod alter conjugum non recipiatur, nisi alter transeat ad Religionem, vel promittat continentiam; verum est hoc, quod non debet recipi, nec ille etiam debet transire: tamen si recipiatur prædicto modo, tenet Monachatus, ut dictum est; quia multa fieri non debent, facta tamen manent.* Hactenus Glossa.

657.

Coniux redditus tenetur debitum reddere. Sanchez.

Quæro ego: coniux revocatus & redditus; nunquid tenetur alteri debitum reddere? Patet quod sic: quia aliàs frustra revocaretur, nec consuleretur incontinentiæ manentis in sæculo; immò graviore periculo exponeretur. Et ratio est (inquit Sanchez sup. n. 6.) quoniam etiam coniux, licentiam profitendi concedens, videatur jure suo renuntiare; ac proinde alterum non teneri reddere censendum sit: at quia renuntiatio non fuit sufficiens & perfecta, defectu modi ab Ecclesia præscripti, suspenditur voti executio ad hunc effectum, ut reddere teneatur. Ita docent Scotus 4. dist. 32. q. un. & Alij, quos ibi citat Sanchez.

Est sententia Scoti.

Do verba Doctoris Subtilis ex n. 3. *Sed esto, post ingressum Religionis mulier, remanens in saeculo,*

lo, non continet, vel timetur, ne continere velit; nunquid vir professus extrahendus est de Religione, & sibi reddendus? 33. q. 5. habetur expresse, quod, Qui uxorem suam velare permiserit, aliam non accipiat; sed similiter convertatur. Sed contrarium videtur expresse haberi ext. de Convers. conjug. cap. 1. Laicus uxoratus &c.

Si autem dicatur; quod debet intelligi, quando mulier non renuntiat juri suo; sed tantum ad tempus, ut vir vacet orationi; hoc est contra planum sensum literæ: quia habetur ibi, quod si de licentia & permissione uxoris Monasterium ingressus, Professionem fecerit, quid restricto rigore esset faciendum; an illa compellenda esset ad continentiam, an iste extrahendus in casu isto; quia scilicet ignorante Episcopo factum est, sed presentibus Presbyteris & Monachis, dubium est: quia ista videtur renuntiasse juri suo perpetuo, quantum ad debitum petendum, licentians eum publicè ad profitendum in Religione; non enim talis renuntiatio requiritur necessario, quod sit de scitu Episcopi. Si ergo renuntiavit sufficienter, nihil juris habet ea ad repetendum eum. Similiter coactio ejus ad continentiam est aliquid licitum; & licet penale, tamen debitum ex ista licentia data viro. Coactio autem viri ad standum cum uxore videtur ad illicitum inducere; quia ad peccatum mortale, cum ille voverit castitatem, & potuit vovere, quia licentiatas.

Saltem de hoc cautum est in Regula FF. Minorum, ubi, De his, qui volunt vitam istam accipere, dicitur: Si uxores non habent, vel si habent, & jam Monasterium intraverint uxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Dicecesani Episcopi, voto continentiae jam emisso, & illius ætatis sint uxores, quod non possit de eis oriri suspicio, dicant eis verbum Evangelij &c. Unde prætermisissis istis conditionibus, scilicet voto continentiae emisso, vel saltem licentiâ datâ auctoritate Dicecesani Episcopi, videtur, quod hodie fieret secundum illud cap. scilicet, quod vir extraheretur, & redderetur uxori.

Et tunc quando dicitur, quod ipsa dicitur renuntiare juri. Respondeo, non sufficienter & perfectè, quantum ad forum Ecclesiæ, quæ determinavit modum debitum istius renuntiationis, per votum continentiae emissum, & licentiam datam auctoritate Dicecesani Episcopi.

Et quod tangitur de peccato mortali ipsius revocati; posset dici, quod tenetur non petere; quia renuntiavit juri suo, quantum in se fuit: sed potest reddere; quia non potuit renuntiare jure alieno. Et quia putavit se absolutum à jure illius, idèd pro tunc non peccavit: tamen quando constat sibi per Ecclesiâ, quod non fuit absolutus à jure uxoris, tenetur sibi reddere illud, cui non potuit renuntiare. Hucusque Scotus. Ubi videtur requirere licentiam Episcopi (quod probabile est) quam Sanchez, ut supra vidimus, negat esse de præcepto.

Quid ergo, rogat aliquis, si mulier emiserit votum, & sit juvenis, vel suspecta de incontinentia; sententia quia professus poterit revocari? Verior sententia habet (inquit Sanchez sup. n. 9.) non esse locum prædictæ revocationi. Quod coniux manens in sæculo cesserit jure suo, licentiam

658. Evasio præcluditur.

659. Quid de hac re cautum sit in Regula FF. Min.

Scotus videtur revocari licentiam Episcopi.

660. Quid si mulier sit juvenis aut suspecta? Non est locus revocati licentiam

tionis, juxta Sanchez, si votum emiserit.

centiam spontaneam alteri profirendi concedens, voto castitatis à se emissio. Quod licet jura non approbent, ut licitus sit ingressus, quando manens in sæculo est juvenis; imò fieri interdicitur, cap. Cum sis, cap. Vxoratus, cap. Cum ad Apostolicam, de Convers. conjug. at approbat cap. 1. eod. ad hunc effectum, ne concedatur revocatio professi. Siquideam disjunctivè petit, ut alter simul profiteretur, aut votum castitatis emitteret. Sic ille.

Sanchez. Abbas.

Igitur si votum emiserit, non debet, nec potest vir revocari. Quamvis enim non sit licitus ingressus, si cit juvenis, vel suspecta de incontinentia; tamen verè votum ejus valuit, & similiter Professio viri. Justè ergò Ecclesia potest utrumque cogere ad servandum, quod promisit. Neque curandum, an juris conscientia, an potius ignara sit, inquit Sanchez sup. cum Abbate & Alijs, quos citat. Cum non cogatur ad aliud, quam ad proprii voti observantiam, & ne revocetur professus, cui consensum præstitit.

661. Quid si nullum votum emiserit? Idem docendum juxta Sanchez, si fuit juris conscientia.

Sed quid, si nullum votum emiserit? Respondet idem Auctor sup. n. 14. cum hac distinctione. Si uxor manens in sæculo erat conscientia juris, disponens virum non posse profiteri, nisi ipsa, licentiam concedens, voveat castitatem, si senex sit, & si juvenis, ingrediatur Religionem: non potest vir professus revocari; secus si ipsa hujus juris incia erat. Quare cap. 1. de Convers. conjug. disponens, posse revocari professum, quando manens in sæculo non emisit votum, quando ea juris ignorantia accidit, venit intelligendum.

Probatio.

Ratio hujus sententiæ est; quia manens in sæculo, ejus juris conscientia, & sponte concedens licentiam profirendi suo conjug. videtur tacitè vovere, & ad id se astringere, quod ad illius ingressus valorem irrevocabilem desiderari norat. Volens enim aliquid, videtur velle omne id, per quod pervenitur ad illud. Præterea: quia non videtur velle actum inutranque efficere.

662. Favit. 10. 33. q. 5.

Denique: quia cap. Qui uxorem, 33. q. 5. quod est Concil. Rhemenfis, satis favet huic sententiæ, ibi: Qui uxorem suam velare permiserit &c. Vide sup. Ubi non citatur maritum vovisse, sed consentium uxoris Professioni præstitisse: & tamen, quia vir præsumitur conscientia juris, cogitur similiter profiteri. Et ided hanc sententiam tenent Aliqui apud Glossam ibi, verb. Convertatur, Alijs contradicentibus.

Aliqui oppositum asserunt.

Accipe verba Glossæ: Intrando Monasterium, si juvenis est; vel si senex est, contineat in sæculo, ext. de Convers. conjug. Cum sis. Et hic dicit Hug. quod eo ipso quod dat uxori licentiam, intelligitur vovere, & si non exprimat, compellendus est ire ad Religionem, ut not. sup. 27. q. 2. Agathosa. Et sufficit tacita licentia, scilicet permittere, ut hic, & arg. ext. de Convers. conjug. Consultuit, Alij dicunt; quod qui dat licentiam, nisi expressè voveat, continere non tenetur, nec Monasterium ingredi; imò eam revocare potest de Monasterio, ext. de Convers. conjug. cap. 1. & quod dicit hic: Similiter convertatur, dicunt, nisi malit eam revocare. Sicut enim secundum istos expressus consensus exigitur in con-

trahendo, ita in separando Matrimonio; arg. ext. de Regul. juris, Omnis res. Alij distinguunt, quod si mulier servit jus, qua dedit viro licentiam, tunc etiam intelligitur vovere; secus si ignoravit.

His, qui distinguunt, adhæret Sanchius, ut patet ex dictis. Illis verò Pontius sup. cap. 12. n. 5. dicens: Si votum non fecit, sed consensum præbuit, & est incontinentiæ periculum, mihi probabilius videtur, esse revocationi locum, sive sit juris conscientia, sive non. Conscio quidem subvenitur Judicis officio, cujus est infirmitati subditorum consulere, & fragilitati ac periculo prospicere. At ignarus jus habebit, ut ipse revocationem petat, adjutus ignorantia probabilis. Et si ea ignorantia, quæ juris est, quæ raro probabilis esse præsumitur, in foro externo denegat actionem, subveniri illi Judicis officio æquum est. atque hic mihi videtur esse planus & apertus sensus Alex. III. in cap. 1. de Convers. conjug. ibi: Dicimus, quod nisi uxor &c. Vide sup.

663. Quibus adhaeret Pontius.

Quæ verba generalia sunt, neque restringenda; non ad uxorem senem: si enim senex esset, non exigeretur ab illa sub disjunctione, ut aut habitum Religionis assumeret, aut votum ferret; sed tantum, ut votum faciens in sæculo remaneret. Si incontinens, aut de incontinentia suspecta, non exigeretur, ut votum tantum faceret; sed ut ad Religionem transiret.

664. Probatur ex generalibus verbis, c. 1. de Conv. conjug.

Neque etiam est restringenda ea decisio Pontificis ad ignarum juris, vel conscientiam: ipse enim textus satis indicat, eam foeminam, admonitam suæ obligationis, nihil eorum facere voluisse. Quare sive conscientia, sive ignarus sit, qui in sæculo remanet, si ad Religionem transire non vult, neque continentiam vovere, revocari officio Episcopi conjux professus debet. Hactenus Basilii.

Respondetur.

Sed facile responderi posset: eam foeminam admonitam fuisse suæ obligationis post Professionem jam emissam; neque enim ullum est verbum, quod significat præcedentem notitiam. Interim neque ex aliquo etiam verbo colligitur, fuisse tantum subsequenter.

Et ad primum argumentum Sanchij dici posset: conscientiam juris tacitè consentire in id solum, quod necessarium est ad valorem Professionis; non autem in illam non revocationem: quippè potest sequi aliam sententiam; scilicet, illam revocationem semper esse licitam & debitam, nisi accesserit votum. Et nihilominus ipsius licentia habebit effectum validæ Professionis; atque adeo efficiet, ut professus non possit exire, nisi revocatus, & ut post mortem uxoris debeat redire ad Monasterium. Ex quo patet responso ad secundum.

665. Quia dicitur possit ad arg. Sanchez.

Ad ultimum dic: in jure non omnia debere explicari, quæ facta fuerunt. Supponit ergo d. ultimum cap. Qui uxorem, virum saltem votum continentiam emisisse. Vel, ut sup. ex Glossa audivimus; debet converti, nisi malit eam revocare. Denique responderi posset; Concilium ibi voluisse solum prohibere, ne accipiat aliam uxorem: monet autem ad id, quod melius est; scilicet, ut convertatur; quoniam hæc conversio sit optimum

Resp. ad ultimum

timum medium ad evitandum periculum incontinentiæ. Maneat ergo utriusque sententiæ sua probabilitas.

666. *Nequit taliter professus propriam auctoritate exire.* Cæterum nequit taliter professus propriam auctoritate exire, ut statim dixi: quamvis enim in principio peccaverit ingrediens Religionem, non servatis servandis: at persistens in Religione non peccat; quia jam non est sui juris. Et quamvis possit revocari, id non est jure actionis competentis conjugii; sed ex mero Judicis officio (ut docet Sanchez sup. n. 18. tamquam verius) cujus utique est, consulere periculo incontinentiæ conjugis in sæculo relictæ, dum id imminere viderit, revocando professum, & eum illi restituendo.

Atque ut conjux suo jure id posset facere, ut Aliqui docent apud Sanchez sup. n. 17. quia videlicet non legitime renuntiavit juri suo: non tamen propterea professus habet jus egrediendi; quia Professio fuit valida.

667. *Si res est integra, potest licentia revocari.* Id etiam certum est (ut ait Sanchez sup. n. 19.) si res est integra; quia conjux cui data est licentia, nondum est professus; potest licentia à conjuge concedente revocari, nec factum tenebit gestum ab altero post eam revocationem: quod legitimam licentiam caruerit.

Limitatio ex Sanchez. Hoc autem intelligit Sanchez, nisi licentia legitima fuerit; ut quia manens in sæculo erat senex, neque suspectus de incontinentia, & emisisset votum perpetuæ castitatis. Jam enim perfectè cessit jure suo, nec res est integra; cum ipse voto affectus sit, pacto mutuo inito: quippe alter consensit emissioni voti, ut sibi integrum esset profiteri. Si verò non fuit legitima, quia erat juvenis; peccabit quidem contra votum revocando: at factum tenebit, revocatioque valida erit. Quia non erat perfecta renuntiatio proprii juris.

668. *Quid faciendum, quoties non datur revocatio.* Illud pro coronide ad calcem hujus Conclusionis addiderim: Quoties non datur revocatio, si conjux est senex, nec suspectus de incontinentia, sufficit ut vovent perpetuam continentiam, cum ex jure ad nihil aliud obligetur. Sin autem juvenis, aut suspectus de incontinentia, potest cogi ad Professionem, si fuerit juris conficius; quia ad hanc censetur se implicite obligasse. Secus si fuerit juris ignarus; quia profiteri est res nimis ardua, ut ad eam cogatur, qui neque tacite, neque expresse in eam consensit.

669. *An. debeat manere in Monasterio.* Compellitur tamen manere in Monasterio; quia hoc censetur necessarium ad castitatem servandam; sive (ut loquitur Sanchez sup. n. 27.) quia id venit accessorie ad observantiam castitatis, quam promissit: nec compellitur ingredi, ut stet ibi quasi in carcere; sed ut honestam vitam ducat non professus inter professos, quod nullatenus est absurdum. Atque hæc satis de transitu conjugatorum ad Religionem.

Restat, ut paucis differamus de transitu eorum ad Ordinem sacrum, pro quo instituitur,

Bosco de Matr. Pars II.

CONCLUSIO XIX.

Vir in Episcopum ordinari non potest, nisi uxor Religionem profiteatur. Ut ordinetur Sacerdos, jus commune exigit solam professionem continentiam.

670. *Prima pars exprimitur cap. 6. de Convers. conjug. sequentis tenoris: Sane si conjugati consenserint ordinari, uxoris voluntas prius requirenda est. Et infra: Fraternitati vestra auctoritate Apostolica prohibemus, ne uxorum presumatis in Episcopum ordinari, nisi uxor, prius professam continentiam, sacrum sibi velamen imponat, & religionem vestem assumat.*

Ubi Gloss. in exposit. casus: Nota (inquit) quod uxorus non debet promoveri sine licentia uxoris. Item nota speciale in uxore Episcopi, quod debet continentiam profiteri & intrare Religionem, antequam vir ejus promoveatur in Episcopum. Et verb. Sacrum velamen, interrogat: Sed quid, si esset vetula, numquid sufficit, si continentiam profiteatur, inf. eod. Uxoratus, & inf. eod. Ad Apostolicam Respondet: Non sufficit, nisi convertatur, & est speciale in uxore Episcopi.

671. *Et ratio est (inquit Sanchez lib. 7. disp. 41. n. 2.) propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & ut auferatur occasio, ut Episcopus visitetur à feminis. Sic ille. Estque sententia magis communis.*

Sotus tamen 4. dist. 27. q. 1. circa finem sic ait: Quod hic de separatione tori post consummatam copulam per ingressum Religionis de consensu alterius dictum est, id per susceptionem Ordinum aut Episcopatus intelligendum etiam venit. Uxore enim castitatem vovente, si est sexagenaria, vel Religionem ingressa, si est junior, potest vir citra Religionem sacros Ordines suscipere, & Episcopus fieri. Id quod de D. Hilario Picavienfi Episcopo legitur, qui cum Episcopus esset, uxorem habebat & filiam. Definitio est cap. Sane, de Convers. conjug. Ita Sotus.

672. *Cui favet, quod in fine d. Glossæ additur: Quidam dicunt, quod non sufficit, & est speciale in Episcopo. Credo, quod sufficeret: & hoc intelligitur de juvene; arg. ex fine hujus capituli. Atque illud probabile vocat Sanchez sup. n. 1.*

Sed ego ex fine hujus capituli vix ullam probabilitatem video, cum verba sint generalia, absque aliqua distinctione inter senem & juvenem. Ergo nec nos distinguamus, ubi non est ratio evidens distinguendi, vel assignetur illa. Sanè à paritate rationis non valet hic argumentum; cum sit res positiva, dependens voluntate Legislatores, quæ in hoc casu rationalis est, est in ordine ad Professionem Religionis posuerit distinctionem. Rationalis, inquam, est propter excellentiam, sicut dictum est, dignitatis Episcopalis, quæ non reperitur in Professione Religionis.